

Ένας χρόνος στη ζωή των μαστιχοκαλλιεργητών

Μαστιχόδεντρο

Pistacia lentiscus var. chia

ΘΑΜΝΟΣ ΑΕΙΘΑΛΗΣ ή δέντρο χαμηλό που ανήκει στην οικογένεια ANAKARDIACEAE (ANACARDIACEAE). Ύψος 2-5 μ. Φύλλα σύνθετα, με 2 ως 5 ζεύγη φυλλαρίων που έχουν βαθυπράσινο χρώμα. Είναι φυτό δίοικο, δηλαδή με άνθη μονογενή (αρσενικά και θηλυκά) που αναπτύσσονται σε ξεχωριστά άτομα. Άνθηση από Μάρτιο ως Απρίλιο. Τα αρσενικά άτομα είναι εκείνα που αποδίδουν περισσότερη και καλύτερη ποιότητα μαστίχα και αυτά κυρίως καλλιεργούνται. Για το λόγο αυτό και οι παραγωγοί τα αποκαλούν «καρπίσκια». Ο καρπός είναι δρύνη μικρή, σχεδόν σφαιρική που στην αρχή είναι κόκκινη και μετά, όταν ωριμάσει, γίνεται μελανή. Έχει πλήρη ανάπτυξη στα 40-50 χρόνια. Γίνεται παραγωγικό από τον 5ο. Ζει πάνω από 100 χρόνια.

Η συνολική έκταση των φυτειών είναι 20.000 στρέμματα και η καλλιέργειά τους απαιτεί περίπου 4.500 αγροτικές οικογένειες στη νότια Χίο. Τα δέντρα είναι φυτεμένα σε σειρές και απέχουν 2-3 μέτρα το ένα από το άλλο. Ο βλαστός διακλαδίζεται, με την παρέμβαση του καλλιεργητή, σε 2-4 πλάγιους. Ευδοκίμων σε παρallήλες και εύαιρες τοποθεσίες, σε εδάφη ξηρά, ασβεστολιθικά, με μέτρια γονιμότητα.

Κρισταλάς μίστης σκιάρας καρπίσκου. Πλάτος μισοκόμης: Μήγθρως x 4.300. Προστατευτικό σχηματισμό τριπόδαρο στην επιφάνεια καρπίσκου (Μαστοί). Ηλεκτρονική παρακολούθηση: Μήγθρως x 500. Καρπίσκια σκιάρας. Μία σκιάρα *Verpa orientalis*, καθώς και άλλα είδη εντόμων που βγαίνουν πάνω στα μαστιχοκάρπια, απόλλασσαντας τους από τον φρούτο από έναν εντόμο του.

Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου

Η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου είναι αναγκαστικός συνεταιρισμός που ιδρύθηκε το 1938 με τον ιδρυτικό νόμο 1390 και είναι φορέας αποκλειστικής διαχείρισης της φυσικής μαστίχα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Αποτελεί τη συλλογική έκφραση 20 πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών των 24 Μαστιχοχωριών που βρίσκονται στη νότια Χίο. Σήμερα η Ένωση Μαστιχοπαραγωγών αριθμεί 5.000 περίπου μέλη και είναι ένας από τους μεγαλύτερους σε μέγεθος οργανισμούς της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Το δέντρο που πληγώνουμε

Η Χίο, έχει πλούσια και ενδιαφέρουσα μουσικοχορευτική παράδοση. Ξεχωριστή κατά πολύ από εκείνη των άλλων νησιών μας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι χοροί των Μαστιχοχωριών της Χίου. Οι σπουδαιότεροι είναι: Ο Σιγρός, ο χορός που κυριαρχεί σε όλα τα γλέντια. Χορεύεται σε ζευγάρια. Συνοδεύεται από πολλούς οργανικούς σκοπούς και τραγούδια. Ο Τρίστος ή Νενητούσκος χορός των Νενητών. Χορεύεται σε χορό, είναι το «Δωδέκα χρονών κορίτσι». Ο Πυργούσκος, χορός του Πυργιού, χορεύεται σε τριάδες. Δύο άντρες και μια γυναίκα που βρίσκεται στη μέση. Ο Σμιχτός, ή Δετάρς κυκλικός, αποκριτικός χορός. Τα τραγούδια του σμιχτού ήταν αυτοτελή τετράστιχα, στιγμαίιας έμπνευσης. Ο Σιγανός και Τρεχάτος, κυκλικός χορός και η Κρητική Λεμονιά, σούισα, χορός του Αγίου Γεωργίου του Σικουσία που χορεύονται την περίοδο της Αποκριάς με τη συνοδεία της τσαμπουνάς και του τουμπιού. Η Χιώτικη μουσικοχορευτική παράδοση ανταποκρίνεται στον ήλιο χαρακτήρα των Χίων.

Στη Νότια Χίο υπάρχει το Μεσαιωνικό χωριό Πυργί, στο οποίο παραδοσιακά οι προφύψεις των σπιτιών είναι διακοσμημένες με σοβά με σχέδια τα λεγόμενα ζυστά. Η τεχνική των ζυστών εφαρμόζεται στις προσοψείς των πέτρινων σπιτιών. Τα σχέδια είναι κυρίως γεωμετρικά. Φυσικά υπάρχουν και άλλου είδους σχέδια, παρμένα κυρίως από την Ευλογητική ή την αγιογραφία. Πολύτιμα τα ζυστά είχαν και άλλα χρώματα, όπως ώχρα και λουλάκι. Σήμερα γίνονται μόνο στο Πυργί και αποτελούν μια λαϊκή τέχνη χαρακτηριστική του χωριού αυτού.

η μαστίχα της Χίου

"το δέντρο που πληγώνουμε"

πηγή πλούτου, έμπνευσης και πολιτισμού

Η μουσικοχορευτική παράδοση των Μαστιχοχωριών της Χίου

Μάθημα γεωμετρίας

Τα Μαστιχοχώρια της Χίου

Τα μεσαιωνικά χωριά της Χίου άρχισαν να δημιουργούνται από τα Γενουατικά χρόνια και ίσως τα Βυζαντινά. Ήταν πανομοιότυπα με αντιστοιχείς οικισμούς της Λιγυρίας στην Ιταλία (Triona, Bussano Vecchia, San Remo), απόδειξη η πληθώρα κοινών αρχιτεκτονικών στοιχείων (καμάρες, σκάλες κλπ) και η χρήση φυσικών υλικών. Μερικά από τα γνωστότερα μεσαιωνικά χωριά είναι η Καλλιμασιά, τα Αρμόλια, τα Μεστά, οι Ολύμποι, το Θολοποτάμι, η Καλαμωτή. Ο πληθυντικός στην ονομασία ίσως υπονοεί ότι αυτά αποτέλεσαν συνέχεια μικρότερων οικισμών. Το τοπίο επέδρασε καταλυτικά Καλύπτονται από μεγάλα διαβατικά «καμάρια» ή από μικρά τζάμα που αντιστηρίζουν τους θλόους των σπιτιών, τα «δεξάρια», προσφέροντας υλικά τους, τη γεωμετρία των σχημάτων τους, καθώς και έμμεσα τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων τους. Οι οικισμοί ιδρύθηκαν και οργανώθηκαν, ώστε να ελεγχεται η εκμετάλλευση του μονοπωλιακού προϊόντος της μαστίχα και να προστατευτούν από τους επιδρομείς. Οι θέσεις των χωριών ήταν αθέατες από τη θάλασσα, για να εξασφαλιστεί η προστασία από τους θαλάσσιους επιδρομείς. Η διάταξη των οικισμών έχει φρουριακή δομή: ένας κλειστό τετράπλευρο οικόσημο, τα τελευταία χρόνια τα έξω σπίτια σχηματίζουν περιμετρικά το αμυντικό τείχος, στο κέντρο των οικισμών υπάρχουν υψηλοί ορθογώνιοι πύργοι και μικρότεροι κυλινδρικοί στις γωνίες του τείχους. Οι ελεύθεροι χώροι διέθεταν μικρές διαβάσεις, ενώ εμφανής είναι η απουσία δέντρων. Οι δρόμοι ακολουθούσαν γεωμετρικές παράξεις και η είσοδος στους οικισμούς γινόταν από ένα σημείο πρόσβασης, συνήθως από μεγάλα διαβατικά «καμάρια» ή από μικρά τζάμα που αντιστηρίζουν τους θλόους των σπιτιών, τα «δεξάρια», προσφέροντας υλικά τους, τη γεωμετρία των σχημάτων τους, καθώς και έμμεσα τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων τους. Οι οικισμοί ιδρύθηκαν και οργανώθηκαν, ώστε να ελεγχεται η εκμετάλλευση του μονοπωλιακού προϊόντος της μαστίχα και να προστατευτούν από τους επιδρομείς. Οι θέσεις των χωριών ήταν αθέατες από τη θάλασσα, για να εξασφαλιστεί η προστασία από τους θαλάσσιους επιδρομείς. Η διάταξη των οικισμών έχει φρουριακή δομή: ένας κλειστό τετράπλευρο οικόσημο, τα τελευταία χρόνια τα έξω σπίτια σχηματίζουν περιμετρικά το αμυντικό τείχος, στο κέντρο των οικισμών υπάρχουν υψηλοί ορθογώνιοι πύργοι και μικρότεροι κυλινδρικοί στις γωνίες του τείχους. Οι ελεύθεροι χώροι διέθεταν μικρές διαβάσεις, ενώ εμφανής είναι η απουσία δέντρων. Οι δρόμοι ακολουθούσαν γεωμετρικές παράξεις και η είσοδος στους οικισμούς γινόταν από ένα σημείο πρόσβασης, συνήθως από μεγάλα διαβατικά «καμάρια» ή από μικρά τζάμα που αντιστηρίζουν τους θλόους των σπιτιών, τα «δεξάρια», προσφέροντας υλικά τους, τη γεωμετρία των σχημάτων τους, καθώς και έμμεσα τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων τους.

